

Ctibor Hatar: „Geragogika : vybrané kapitoly z teórie a metodiky edukácie seniorov”, Univerzita Konštantína Filozofa, Nitra 2014

Kraje z grupy wyszehradziej weszły w wymiarze demograficznym w fazę, która określana jest intensywnym starzeniem się społeczeństw. Zmiany liczebności osób starszych w społeczeństwie wywołują zmiany nie tylko w systemie ekonomicznym i prawnym, lecz również intensywnie oddziałują na przestrzeń edukacyjną. Coraz większa popularność instytucji oferujących kształcenie osobom w okresie późnej dorosłości zmusza badaczy do podejmowania i systematyzowania zagadnień odnoszących się do sposobów zwiększenia jakości procesów uczenia się i nauczania tejże grupy wiekowej.

Podobnym założeniem cechuje się książka autorstwa doc. Ctibora Hatar z liczącego się naukowo ośrodka akademickiego na Słowacji. Książka pt. *Geragogika* powstała w ramach ministerialnego projektu VEGA, finansowanego przez słowacki odpowiednik polskiego Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Autor postawił przed sobą ambitny cel związany z zebraniem i usystematyzowaniem dotychczasowej wiedzy na temat metodyki uczenia się i nauczania osób starszych. Realizacja postawionego celu była możliwa poprzez zestawienie najbardziej aktualnych teorii i wyników badań, z Czech, Niemiec i ze Słowacji.

Książka w całości została napisana w języku słowackim. Jest to nieliczna publikacja na tamtejszym rynku wydawniczym, omawiająca zagadnienie geragogiki w formie monograficznej. Warto podkreślić, że geragogika jest relatywnie młodą subdyscypliną pedagogiki, dlatego na rynku wydawniczym odczuwalny jest ciągły niedosyt publikacji w tym obszarze tematycznym. C. Hatar skonstruował publikację poprzez ukazanie pięciu elementów składowych metodyki nauczania i uczenia się osób starszych, jakimi są: historyczne uwarunkowania edukacji seniorów, teoretyczno-metodologiczne podstawy geragogiki, charakterystyka grupy uczniów w okresie późnej dorosłości, zawartość i metodyka edukacji seniorów, instytucje wspomagające edukację osób starszych. Każda z wymienionych części została wydzielona w sposób ułatwiający czytelnikowi zrozumienie składowych mechanizmów rządzących procesami uczenia się i nauczania seniorów. Rozdziały zakończone są zestawem pytań i zadań, które stanowią formę kontroli czytelnika, wyznaczając spektrum najistotniejszych zagadnień. Ponadto autor publikacji proponuje na końcu każdego z podrozdziałów zestaw literatury uzupełniającej poruszane zagadnienie. Za pewnego rodzaju mankament tejże książki można uznać nikłą ilość publikacji zagranicznych, na które powołuje się autor. Warto przy okazji nadmienić, że pozostałe kraje z grupy wyszehradzkiej posiadają również bogaty dorobek w zakresie metod, teorii systemowego i instytucjonalnego podejścia do edukacji osób starszych.

Pierwszy z rozdziałów zawiera dwie elementarne składowe. W ramach zapoznawania czytelnika z edukacją seniorów C. Hatar opisuje najważniejsze wydarzenia na świecie oraz na Słowacji i w Czechach, podkreślające wagę edukacji osób starszych. Autor w głów-

nej mierze koncentruje się na okresie od II połowy lat 80. XX wieku do czasów obecnych. W ramach podsumowania podrozdziału pokrótce opisana zostaje rola UTW oraz funkcje, jakie spełnia działalność edukacyjna. Drugi rozdział daje możliwość przybliżenia czytelnikowi historii geragogiki w Czechosłowacji jako sprofesjonalizowanej subdyscypliny pedagogiki. Hatar zaznacza, że pierwsza książka pt. *Wstęp do gerontopedagogiki* (*Úvod do gerontopedagogiky*) powstała w 1979 r. W dalszej części publikacji czytelnicy mają okazję zapoznać się z współcześnie najbardziej znanymi badaczami geragogiki na Słowacji w Czechach. Rozdział ten odzwierciedla obecny status geragogiki, ponieważ autor jednoznacznie określa zakres badawczy tej dyscypliny, jej cele i zadania, miejsce w systemie naukowego poznania oraz relacje z innymi naukami. W trzecim rozdziale scharakteryzowani zostają seniorzy w perspektywie: periodyzacji życia, terminologii, procesów związanych ze starością rzutujących na uczenie się i nauczanie, zmian fizjologicznych, psychicznych, duchowych, a także całego szeregu problemów adaptacyjnych odnoszących się do funkcjonowania w okresie starości. Rozdział czwarty ściśle koresponduje z tytułem publikacji, ponieważ zawarte zostały w nim typologie i programy edukacji osób starszych, zaprezentowano znaczenie edukacji w życiu osób starszych, ukazano cele i zawartość programów edukacyjnych, a także etapy pracy edukacyjnej oraz elementy niezbędne dla poprawnej realizacji procesu dydaktycznego (zasady, metody, formy organizacyjne). Ostatni rozdział prezentuje edukację seniorów w sposób instytucjonalizowany. C. Hatar opisuje w ramach tej części publikacji instytucje, w których seniorzy zdobywają wiedzę, a więc: UTW, kluby seniora, szkoły językowe, domy kultury i inne ośrodki o zbliżonym profilu działalności, ośrodki świadczące pomoc medyczną (sanatoria, szpitale, placówki rehabilitacyjne, hospicja), domy spokojnej starości, domy dziennego pobytu i wiele innych. Zaprezentowanie tak szerokiego spektrum instytucji podkreśla znaczenie geragogiki jako dyscypliny przyszłościowej, będącej narzędziem do profesjonalizacji działań na rzecz starzejącego się społeczeństwa.

Recenzowana książka przybrała postać pomiędzy skryptem i monografią. Zawarte w niej informacje mogą być przydatne w szczególności studentom kierunków humanistycznych i społecznych, którzy planują swoją pracę w instytucjach zajmujących się edukacją osób starszych. Publikacja może okazać się również niezwykle przydatna nie tylko w ramach wprowadzenia do geragogiki, lecz również na zajęciach z andragogiki oraz gerontologii oświatowej i edukacyjnej. Odbiorcami niniejszej książki mogą być także edukatorzy pracujący w klubach seniora, Uniwersytetach Trzeciego Wieku oraz wszelkich organizacjach pozarządowych świadczących usługi edukacyjne na rzecz osób w późnej dorosłości.

Łukasz Tomczyk
Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie